

МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

**ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ**

Кафедра психології та соціальної роботи

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВПШБ 2.10.1. «ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ПСИХОЛОГА»

**ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ
денної та заочної форм навчання**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«ПСИХОЛОГІЯ»**

**ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 «СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 053 «ПСИХОЛОГІЯ»**

Київ 2017

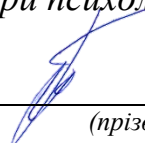
Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни «Професійна етика психолога» для підготовки бакалаврів спеціальності 053 «Психологія».

Розробник: *Бондарчук Л.В.*, старший викладач кафедри психології та соціальної роботи Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України.

Рецензент: *Дорожкін В.Р.*, доктор психологічних наук, професор кафедри психології та соціальної роботи Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України.

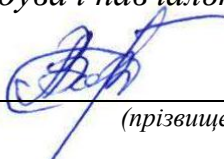
Затверджено на засіданні кафедри *психології та соціальної роботи*.
Протокол № 1 від 04 вересня 2017 р.

Завідувач кафедри психології та соціальної роботи

Пріб Г.А.
(прізвище, підпис)

Завідувач навчально-методичного відділу

Завиніченко Л.М.
(прізвище, підпис)

© Бондарчук Л.В., 2017
© Інститут підготовки кадрів
державної служби зайнятості
України (ІПК ДСЗУ), 2017

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість: кредитів – 3; модулів – 2; змістових модулів – 2.	Галузь знань <i>05 «Соціальні та поведінкові науки»</i>	Вибіркова	
		Рік підготовки	
		II	II
Індивідуальне науково-дослідне завдання: <i>денна – 20 год.</i> <i>заочна – 20 год.</i>	Спеціальність <i>053 «Психологія»</i>	Семестр	
		3-й	3-й
Загальна кількість годин – 90 год.		Лекції	
		30 год.	6
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 год.; самостійної роботи студента – 2 год. Розподіл годин для заочної форми навчання: аудиторних – 10 год.; самостійної роботи студента – 80 год.	Освітній ступінь: <i>бакалавр</i>	Практичні	
		–	–
		Семінарські	
		24 год.	4
		Самостійна робота	
		16 год.	60
		Індивідуальні завдання	
20 год.	20		
		Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 150 %,

для заочної форми навчання – 12,5 %

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни є сформувати у майбутніх фахівців систему спеціальних знань щодо теоретичних основ етики професійної діяльності психолога та сприяти формуванню у них професійної морально-етичної свідомості.

Основні завдання вивчення дисципліни полягають в теоретичній та практичній підготовці студентів фаху з питань:

- етичні принципи і стандарти діяльності психолога, що зафіксовані у відповідних документах;
- основні морально-етичні проблеми фаху та загальні підходи та можливі методи їх розв'язання;
- прийняття етичних рішень у практичній фаховій діяльності психолога.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти набувають таких *компетентностей*:

Загальні вміння (компетентності)

Інструментальні компетентності:

- здатність аналітично мислити, бути проникливим та об'єктивним, прагнути до наукових пошуків оптимальних рішень і творчої взаємодії із зацікавленими суб'єктами, групами, організаціями;
- здатність ефективно впливати на індивіда, соціальну групу;
- здатність знаходити своє місце в системі сучасних ринкових відносин, визначення такої сфери професійної діяльності, в якій найповніше можна використати професійний та творчий потенціал на користь як суспільним, так і власним інтересам;
- здатність до застосування нових технологій та інновацій в усіх сферах професійної діяльності;
- здатність до забезпечення ефективності психодіагностики, корекції та реабілітації окремих осіб, соціальних груп;
- навички до саморозвитку; розширення свого кругозору, підвищення професійної майстерності на основі самоосвіти.

Міжособистісні компетентності

- здатність здійснювати комунікаційну діяльність;
- здатність до критики та самокритики;
- позитивне ставлення до несхожості та інших культур;
- здатність працювати у міжнародному середовищі.

Системні компетентності

- здатність працювати самостійно і автономно;
- здатність діяти з позицій соціальної відповідальності, займати активну громадянську позицію;
- здатність займати активну життєву позицію та розвивати лідерські якості;
- здатність виконувати професійну діяльність у відповідності до стандартів якості;
- здатність до формування культури мислення, її сприйняття;
- здатність до навчання;
- здатність формувати нові ідеї (креативність);
- здатність адаптуватися до нових ситуацій у професійній діяльності;
- уміння реалізовувати проект;
- здатність нести соціальну відповідальність за діяльність організації.

Спеціальні (фахові) вміння (компетентності)

- розуміння основних етапів історії становлення та розвитку етичних традицій в професійній діяльності психолога;
- знання основних вимог до особистісних і професійних якостей практикуючого психолога;
- здатність інтегрувати теоретичні знання з етики професійної діяльності і практичний досвід психолога;
- розуміння суті основних етичних принципів і стандартів професійної діяльності психолога;
- знання методів розв'язання етичних проблем психолога, що можуть виникнути під час виконання фахівцем професійних обов'язків.
- розуміння принципів встановлення професійних меж у практичній діяльності психолога;
- уміння реалізовувати етичні принципи і стандарти професійної діяльності психолога на практиці;
- розуміння загальних підходів до прийняття етичних рішень у професійній діяльності психолога;
- здатність розвивати в собі професійні якості, необхідні для ефективної професійної діяльності психолога;
- уміння визначати зони можливих етичних проблем під час виконання професійних обов'язків психолога ;
- здатність використовувати методи розв'язання етичних конфліктів у професійній діяльності психолога;
- уміння оцінювати роботу соціальних служб та установ з позицій аналізу етичних аспектів їх діяльності.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Психологічні засади професійної діяльності та етики психолога

Тема 1. Професійна етика як вчення про професійну мораль психолога.

Завдання професійної етики як науки, її роль у формуванні морально-професійної культури особистості. Основні категорії професійної етики: психолога професійний обов'язок, професійна честь, професійна гідність, професійний такт, професійна справедливість тощо. Сфери професійної етики. Етичний кодекс як звід моральних принципів і норм стосовно професійної діяльності психолога.

Тема 2. Базові поняття та сутнісні характеристики етики професійної діяльності психолога.

Значення етики для професійної діяльності психолога. Визначення сутності основних понять (мораль, етика, професійна етика). Основні функції професійної етики психолога.

Критерії моральності в професійній діяльності психолога (сприяння суспільному прогресу, формування високоморальної особистості, суспільна доцільність, співробітництво учасників процесу, забезпечення всебічного позитивного впливу на учасників процесу).

Предмет і задачі вивчення курсу «Професійна етика психолога». Його функції в засвоєнні моральних основ професійної діяльності. Місце навчальної дисципліни в системі підготовки фахівця з психології.

Тема 3. Етичні принципи і стандарти професійної діяльності психолога.

Історія розробки та затвердження міжнародних та вітчизняних документів, в яких викладено основні етичні принципи і стандарти професійної діяльності психолога. Структура та основні змістовні модулі цих документів.

Етичні принципи професії.

Етичні стандарти професійної діяльності психолога. Загальні норми етичної поведінки фахівця. Норми професійної діяльності стосовно клієнтів. Норми стосунків фахівця з установами і організаціями. Норми поведінки щодо колег. Норми професійної діяльності психолога в цілому.

Тема 4. Етичний кодекс практикуючого психолога.

Етичний кодекс як збірник етичних норм і правил поведінки, на базі яких будується діяльність і взаємини людей в тій чи іншій сфері діяльності та спілкування. Джерела норм етичного кодексу. Основні функції етичного кодексу у суспільстві і у самій професійній діяльності.

Етичні принципи професійної діяльності психолога (перелік базових етичних ідей і традицій, що стають підґрунтям для прийняття етичного рішення). Норми етичної поведінки спеціалістів (основа професійної діяльності фахівця).

Історія прийняття національного етичного кодексу психолога. Комісія з етики та її основні функції. Етичний кодекс психолога: зміст та структура. Відповідальність. Компетентність. Захист інтересів клієнта. Конфіденційність. Етичні правила психологічних досліджень. Кваліфікована пропаганда психології. Професійна кооперація.

Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми професійної етики психолога

Тема 5. Професійні та особистісно-моральні якості практичного психолога.

Базові складові моральної свідомості фахівця: моральні знання, моральні переконання, моральна потреба. Етичне виховання – невід’ємна складова підготовки фахівця.

Вимоги до професійних якостей практикуючого психолога. Професійна відповідальність і професійна компетентність. Вимоги до особистісно-моральних якостей і ціннісних орієнтацій фахівця. Роль особистості психолога при наданні допомоги. Необхідні особистісно-моральні якості для практикуючого психолога: розвинене почуття добра і справедливості, власної гідності і поваги до іншої людини, порядність, людяність, сила волі, емпатія, емоційна рівновага і терпимість. Соціальний інтелект.

Тема 6. Вимоги професійного етикету до поведінки практикуючого психолога.

Вимоги до поведінки професіонала з огляду на етикет. Принципи етикету практикуючого психолога: принцип гуманізму, принцип доцільності дій, принцип краси поведінки, принцип врахування народних звичаїв і традицій.

Поняття «правила етикету» і його зміст. Установлений порядок поведінки працівників соціальних служб при знайомствах і представленні, у відносинах з колегами і клієнтами. Мистецтво проведення бесід, телефонних розмов, переговорів. Етикет ділової переписки. Норми поведінки в сім’ї клієнта, на його роботі, в громадських об’єднаннях, громадах, церкві тощо. Особливості етичного спілкування з клієнтами різної статі, віку тощо. Шляхи і засоби формування морально-етичної культури практикуючого психолога.

Тема 7. Професійні ризики психологів.

Цілісність особистості, професійна деформація і вигорання в роботі психолога. Проблема професійної деструкції у розвитку психолога. Особисті переконання психолога та їх вплив на професійну діяльність. Взаємодія психолога з пацієнтом, з батьками (представниками) пацієнта, з державними органами (опіка, правоохоронні органи, судова експертиза і т.д.).

Тема 8. Етичні труднощі та помилки психологів-початківців.

Гіперопіка клієнта та надцінність консультанта. Самоствердження психолога на консультації. Надмірна природність чи штучність психолога-консультанта. Переоцінювання ролі психодіагностики. Психолог переживає проблеми клієнта як свої власні. Багаточасова консультація як помилка психолога. Встановлення діагнозу лише за результатами тестових завдань. Вільне поводження з діагностичним інструментарієм. Жорстке дотримання обраної гіпотези. Прагнення обов'язково дати пораду. Маніпулювання. Перенос та контрперенос. Розмежування особистих та професійних відношень.

Тема 9. Моральні проблеми роботи психолога в особливих ситуаціях.

Робота з людьми в екстремальних ситуаціях і станах, її моральні ризики та проблеми. Етичні аспекти геронтопсихології. Психологічні проблеми спілкування у старечому віці. Робота з важкохворими та вмираючими – етичні аспекти. Емоційне обнадіювання на успіх лікування. Егротогенія та ятрогенія.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Кількість годин					
	денна форма навчання					
	Усього	в тому числі				
		Лекції	Семінарські	Практичні	СРС	Індивід. робота
90	30	24	–	16	20	
Модуль I						
Змістовий модуль 1. Психологічні засади професійної діяльності та етики психолога						
<i>Тема 1.</i> Професійна етика як вчення про професійну мораль психолога.	7	3	2	–	2	–
<i>Тема 2.</i> Базові поняття та сутнісні характеристики етики професійної діяльності психолога.	7	3	2	–	2	–
<i>Тема 3.</i> Етичні принципи і стандарти професійної діяльності психолога.	7	3	2	–	2	–
<i>Тема 4.</i> Етичний кодекс практикуючого психолога.	7	3	2	–	2	–
Разом за змістовим модулем 1	28	12	8	–	8	–
Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми професійної етики психолога						
<i>Тема 5.</i> Професійні та особистісно-моральні якості практичного психолога.	7	3	2	–	2	–
<i>Тема 6.</i> Вимоги професійного етикету до поведінки практикуючого психолога.	7	3	2	–	2	–
<i>Тема 7.</i> Професійні ризики психологів.	10	4	4	–	2	–
<i>Тема 8.</i> Етичні труднощі та помилки психологів-початківців.	9	4	4	–	1	–
<i>Тема 9.</i> Моральні проблеми роботи психолога в особливих ситуаціях.	9	4	4	–	1	–
Разом за змістовим модулем 2	42	18	16	–	8	–
<i>Усього годин за модулем I</i>	<i>70</i>	<i>30</i>	<i>24</i>	<i>–</i>	<i>16</i>	<i>–</i>
Модуль II						
<i>ІНДЗ</i>	<i>20</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>20</i>
Усього годин:	90	30	24	–	16	20
Підсумковий контроль – залік						

для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Кількість годин					
	денна форма навчання					
	Усього	в тому числі				
		Лекції	Семінарські	Практичні	СРС	Індивід. робота
90	6	4	–	60	20	
Модуль I						
Змістовий модуль 1. Психологічні засади професійної діяльності та етики психолога						
<i>Тема 1.</i> Професійна етика як вчення про професійну мораль психолога.	7	1	0,5	–	5,5	–
<i>Тема 2.</i> Базові поняття та сутнісні характеристики етики професійної діяльності психолога.	7	1	0,5	–	5,5	–
<i>Тема 3.</i> Етичні принципи і стандарти професійної діяльності психолога.	7	0,5	0,5	–	6	–
<i>Тема 4.</i> Етичний кодекс практикуючого психолога.	7	0,5	0,5	–	6	–
Разом за змістовим модулем 1	28	3	2	–	23	–
Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми професійної етики психолога						
<i>Тема 5.</i> Професійні та особистісно-моральні якості практичного психолога.	7	0,5	0,5	–	6	–
<i>Тема 6.</i> Вимоги професійного етикету до поведінки практикуючого психолога.	7	0,5	0,5	–	6	–
<i>Тема 7.</i> Професійні ризики психологів.	10	0,5	0,5	–	9	–
<i>Тема 8.</i> Етичні труднощі та помилки психологів-початківців.	9	0,5	0,5	–	8	–
<i>Тема 9.</i> Моральні проблеми роботи психолога в особливих ситуаціях.	9	1	–	–	8	–
Разом за змістовим модулем 2	42	3	2	–	37	–
Усього годин за модулем I	70	6	4	–	60	–
Модуль II						
ІНДЗ	20	–	–	–	–	20
Усього годин:	90	6	4	–	60	20
Підсумковий контроль – залік						

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Професійна етика як вчення про професійну мораль психолога.

Семінарське заняття:

1. Сутність і значення поняття «мораль».
2. Мораль як спосіб універсальної оцінки вчинків та поведінки особистості.
3. Деонтологія як вчення про обов'язок.
4. Принцип справедливості та принцип обов'язку перед суспільством.
5. Основні завдання професійної етики психолога.

Література: [1, 4, 5].

Тема 2. Базові поняття та сутнісні характеристики етики професійної діяльності психолога.

Семінарське заняття:

1. Поняття про «кодекс честі».
2. Професійно-етичні кодекси часів середньовіччя (XI-XII ст.).
3. Особливості морального кодексу лікарів.
4. Виникнення етичного кодексу психолога.
5. Міжнародні організації психологів та Американська психологічна асоціація.
6. Порівняння професійних кодексів психолога різних країн та асоціацій.

Література: [1, 4, 5].

Тема 3. Етичні принципи і стандарти професійної діяльності психолога.

Семінарське заняття:

1. Характеристика розділів етичного кодексу психолога:
 - а) відповідальність; б) компетентність; в) захист інтересів клієнта;
 - г) конфіденційність; д) етичні правила психологічних досліджень;
 - е) кваліфікована пропаганда психології; ж) професійна кооперація.
2. Етичний кодекс психолога-діагноста.
3. Професійний кодекс етики для психологів (Бонн, ФРН).

Література: [1, 2, 3, 4, 5].

Тема 4. Етичний кодекс практикуючого психолога.

Семінарське заняття:

1. Принципи надання психологічної допомоги. Питання добровільного отримання допомоги.
2. Основні поняття, принципи професійної етики психолога.
3. Професійна таємниця і конфіденційність. Компетентність та відповідальність.

4. Принципи етичної та юридичної правочинності. Благополуччя клієнта і професійна кооперація.

5. Принцип морально-позитивного ефекту професійних дій психолога.

6. Інформована (обізнана) згода клієнта при роботі психолога.

Література: [1, 2, 5].

Тема 5. Професійні та особистісно-моральні якості практичного психолога.

Семінарське заняття:

1. Цілісність особистості, професійна деформація і вигорання в роботі психолога.

2. Проблема професійної деструкції у розвитку психолога.

3. Особисті переконання психолога та їх вплив на професійну діяльність.

4. Взаємодія психолога з пацієнтом, з батьками (представниками) пацієнта, з державними органами (опіка, правоохоронні органи, судова експертиза і т.д.).

Література: [1, 2, 5].

Тема 6. Вимоги професійного етикету до поведінки практикуючого психолога.

Семінарське заняття:

1. Принципи надання психологічної допомоги.

2. Питання добровільного отримання допомоги.

3. Основні поняття, принципи професійної етики психолога.

4. Професійна тайна і конфіденційність. Компетентність та відповідальність.

5. Принципи етичної та юридичної правочинності.

6. Благополуччя клієнта і професійна кооперація.

7. Принцип морально-позитивного ефекту професійних дій психолога.

8. Інформована (обізнана) згода клієнта при роботі психолога.

Література: [1, 2, 3, 4, 5].

Тема 7. Професійні ризики психологів.

Семінарське заняття:

1. «Кризи розчарування» і основні етапи розвитку психолога-професіонала.

2. Основні заходи та методи убезпечення від травматизації та вигорання психологів, психотерапевтів.

3. Особисті переконання психолога та їх вплив на професійну діяльність.

Література: [1, 2, 5].

Тема 8. Етичні труднощі та помилки психологів-початківців.

Семінарське заняття:

1. Гіперопіка клієнта та надцінність консультанта.
2. Самоствердження психолога на консультації. Надмірна природність чи штучність психолога-консультанта. Багаточасова консультація як помилка психолога.
3. Переоцінювання ролі психодіагностики. Встановлення діагнозу лише за результатами тестових завдань. Вільне поводження з діагностичним інструментарієм.
4. Жорстке дотримання обраної гіпотези. Прагнення обов'язково дати пораду.
5. Маніпулювання. Перенос та контрперенос.
6. Розмежування особистих та професійних відношень.

Література: [1, 2, 4, 5.]

Тема 9. Моральні проблеми роботи психолога в особливих ситуаціях.

Семінарське заняття:

1. Робота з людьми в екстремальних ситуаціях і станах, її моральні ризики та проблеми.
2. Етичні аспекти геронтопсихології.
3. Психологічні проблеми спілкування у старечому віці.
4. Робота з важкохворими та вмираючими – етичні аспекти.
5. Емоційне обнадіювання на успіх лікування.
6. Егротогенія та ятрогенія.

Література: [1, 2, 4, 5].

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми та зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	<p>Тема 1. Професійна етика як вчення про професійну мораль психолога.</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізувати завдання професійної етики як науки, її роль у формуванні морально-професійної культури особистості. Навести приклади проявів основних категорій професійної етики. Таких як: професійний обов'язок, професійна честь, професійна гідність, професійний такт, професійна справедливість тощо. 2. Огляд основної та додаткової літератури по темі. 3. <i>Ведення термінологічного словника.</i> 	2	5,5
2	<p>Тема 2. Базові поняття та сутнісні характеристики етики професійної діяльності психолога.</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізувати основні функції етики професійної діяльності. Навести приклади по кожній із них. 2. Огляд основної та додаткової літератури по темі. 3. <i>Ведення термінологічного словника.</i> 	2	5,5
3	<p>Тема 3. Етичні принципи і стандарти професійної діяльності психолога.</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прослідкувати історію розробки та затвердження міжнародних документів, в яких викладено основні етичні принципи і стандарти професійної діяльності. 2. Занотувати основні положення цих документів. 3. Огляд основної та додаткової літератури по темі. 4. <i>Ведення термінологічного словника.</i> 	2	6
4	<p>Тема 4. Етичний кодекс практикуючого психолога.</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. З'ясувати основні функції професійно-етичного кодексу у суспільстві і у самій професійній діяльності. 2. Ознайомитись з етичними кодексами суміжних професій, виділити спільне та відмінне в них. 3. Вивчити документ «Етичний кодекс психолога», його структуру та зміст. Занотувати основні положення цього документу. 4. Огляд основної та додаткової літератури по темі. 5. <i>Ведення термінологічного словника.</i> 	2	6
5	<p>Тема 5. Професійні та особистісно-моральні якості практичного психолога.</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Навести приклади прояву на практиці кожної із особистісно-моральних якостей необхідних практикуючому психологу для забезпечення результативної професійної діяльності (розвинене почуття добра і справедливості, власної гідності і поваги до іншої людини, порядність, людяність, сила волі, емпатія, емоційна рівновага і терпимість). Доповнити даний перелік. 2. Скласти перелік необхідних професійних якостей для практикуючого психолога. 3. Огляд основної та додаткової літератури по темі. 4. <i>Ведення термінологічного словника.</i> 	2	6

№ з/п	Назва теми та зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
6	<p>Тема 6. Вимоги професійного етикету до поведінки практикуючого психолога.</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізувати основні принципи етикету: принцип гуманізму, принцип доцільності дій, принцип краси поведінки, принцип врахування народних звичаїв і традицій. Навести приклади прояву кожного із цих принципів в конкретних нормах професійного етикету. 2. Проаналізувати особливості етичного спілкування з клієнтами різної статі та віку. 3. Огляд основної та додаткової літератури по темі. 4. <i>Ведення термінологічного словника.</i> 	2	6
7	<p>Тема 7. Професійні ризики психологів.</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розглянути сутнісні характеристики деонтології як розділу етики. 2. Познайомитись з особливостями медичної деонтології, педагогічної етики, деонтології психологічної допомоги, деонтології допомоги в стаціонарних і нестаціонарних соціальних закладах, етикою економічної і соціально-побутової допомоги. 3. Огляд основної та додаткової літератури по темі. 4. <i>Ведення термінологічного словника.</i> 	2	9
8	<p>Тема 8. Етичні труднощі та помилки психологів-початківців.</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізувати характер морально-етичних проблем, проблемні ситуації та зони можливих конфліктів у практичній діяльності психолога. 2. Обрати проблемну ситуацію із практики, проаналізувати її з позиції положень етичного кодексу та застосувати метод ієрархії етичних принципів згідно Левенберга і Долгоффа для визначення найкращих можливих варіантів вирішення конфлікту або проблеми. 3. Огляд основної та додаткової літератури по темі. 4. <i>Ведення термінологічного словника.</i> 	1	8
9	<p>Тема 9. Моральні проблеми роботи психолога в особливих ситуаціях.</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізувати основні принципи встановлення професійних меж та їх функції у практичній професійній діяльності. 2. Скласти перелік основних характеристик, притаманних синдрому «вигорання». Скласти для себе програму дій, спрямовану на профілактику та попередження виникнення цього феномену на індивідуальному та міжперсональному рівнях та на рівні організації де ви працюєте. 3. Огляд основної та додаткової літератури по темі. 4. <i>Ведення термінологічного словника</i> 	1	8
Разом:		16	60

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів має на меті формування пізнавальної активності студентів, засвоєння ними основних умінь та навичок роботи з навчальними матеріалами, поглиблення та розширення вже набутих знань, підвищення рівня організованості студентів тощо.

У процесі самостійної роботи студенти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи в бібліотеці з каталогами;
- праці з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- роботи з довідковою літературою;
- опрацювання статистичної інформації;
- написання рефератів з проблем курсу.

Кожен студент повинен уміти раціонально організувати свою навчальну самостійну діяльність. Важливим є вміння скласти план своєї роботи, чітко визначити її послідовність. Необхідно, щоб план самостійного навчання був реальним і його виконання приводило до плідних наслідків у навчальному процесі.

Для успішної самостійної роботи значну частину часу студент виділяє для роботи в бібліотеці. Треба розуміти сутність складання алфавітного й тематичного каталогів, вміти швидко знаходити в них необхідну літературу, знати особливості бібліографічного шифрування. Для плідної роботи з літературними джерелами студентові корисно скласти свою власну бібліографію, заповнюючи бібліографічні картки на необхідні для нього книги, брошури або статті. Для роботи у бібліотеках студенту необхідно знати їх структуру, спеціалізацію окремих підрозділів, вміти користуватися різноманітними каталогами, правильно заповнювати бланки вимоги на літературу тощо.

Відібрана для самостійного опрацювання література може бути різною як за обсягом наукових даних, так і за характером їхнього викладу. Потрібно відібрати необхідний для опрацювання матеріал (розділи, підрозділи тощо), а також розсортувати його за важливістю (що для детального вивчення, а що для ознайомчого читання). Процес читання має відбуватися повільно, вдумливо, до незрозумілих питань слід обов'язково повертатися, наводити додаткові довідки, щоб зрозуміти сутність думки автора. Знання незнайомих термінів слід одразу ж з'ясовувати за тлумачними словниками, енциклопедіями або спеціалізованими довідниками. У процесі роботи з літературою корисно

робити виписки найважливіших думок, формулювань, окремих висловів на аркушах паперу із зазначенням автора, джерела, сторінок і абзаців. Для кращого засвоєння матеріалу, розвитку творчого мислення основний зміст прочитаного доцільно формулювати у вигляді тез.

Конспект є стислим викладом основної сутності опрацьованого літературного матеріалу. Конспект має бути стислим, змістовним і записаним своїми словами і формулюваннями. Класичні визначення, оригінальні думки, вислови слід записувати до конспекту повністю з посиланням на автора, джерело і сторінку. У процесі конспектування важливо витримувати логічний зв'язок між окремими складовими тексту. У тексті конспекту корисно підкреслювати найважливіші теоретичні положення, визначення, висновки і робити помітки на полях. Систематичне конспектування опрацьованого матеріалу дисциплінує розум, відпрацьовує вміння формулювати свої думки в короткій змістовній формі, сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Для цілісного уявлення про навчальну дисципліну студентів необхідно користуватися довідковою літературою: енциклопедіями, енциклопедичними словниками, галузевими довідниками тощо.

Майбутній фахівець повинен достатньо вправно користуватися персональним комп'ютером. Робота з матеріалами "Інтернету" надає можливість отримувати найновішу інформацію з різних сфер життя нашої держави.

Самостійна робота студентів з курсу передбачає **написання рефератів** та підготовку фіксованих виступів. Для цього необхідно скласти план реферату чи виступу, вивчити потрібні літературні джерела, зробити виписки. За своїм змістом реферат і виступ повинні відповідати обраній темі. Виклад матеріалу має бути логічним, послідовним. Обсяг реферату, як правило, у межах 10-12 сторінок формату А4. Писати текст слід на одному боці аркуша, розбірливо, без помилок. У разі потреби слід робити посторінкові виноски.

Останнім розділом реферату повинні бути висновки, в яких студент узагальнює викладений матеріал і формулює свої думки з приводу опрацьованої проблеми. До реферату має бути доданий список використаної літератури, складений відповідно до існуючих вимог.

За структурою реферат складається із короткого вступу, двох або трьох розділів основної частини, висновків та списку використаної літератури. План написання реферату повинен мати внутрішню єдність і логіку, враховувати актуальність проблеми, її наукову розробленість та практичну значимість.

У **вступі** обґрунтовується актуальність проблеми, що вивчається, її практична значущість; формулюються мета й завдання дослідження, вказуються обсяг і структура реферату. Обсяг вступу не повинен перевищувати однієї сторінки комп'ютерного тексту.

Основна частина обсягом до 10 сторінок комп'ютерного тексту, викладеного у двох-трьох розділах, повинна містити виклад основних теоретичних положень, що визначають сутність і зміст предмета досліджуваної теми, з огляду на цілі й завдання реферату; розгляд різних точок зору провідних фахівців з досліджуваних питань на основі аналізу літературних та інших інформаційних джерел; визначення пріоритетних питань, що підлягають першочерговому розв'язанню; аналізуються практичні матеріали, сучасні тенденції розвитку та особливості, притаманні сучасній психологічній освіті в Україні. На основі отриманих результатів розглядаються пропозиції, рекомендації, заходи щодо досягнення цілей згідно з темою реферату. При цьому студент повинен виявити самостійність та ініціативу. Пряме переписування матеріалів з літератури неприпустиме.

Висновки є завершальним етапом виконаного студентом реферату. Вони повинні містити короткі підсумки за результатами дослідження та прикладного аналізу об'єкта дослідження з наведенням позитивних і негативних сторін, а також нереалізованих можливостей; перелік заходів, спрямованих на розв'язання проблеми, підвищення ефективності об'єкта дослідження; отримані якісні та кількісні показники; можливі варіанти реалізації запропонованих у рефераті заходів.

Реферат виконується державною (українською) мовою. Викладення повинно мати науковий характер, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок, логічно послідовний. Оформлення реферату має відповідати встановленим вимогам (див. *Патика Н.І.* Стандарти на оформлення магістерських, дипломних, бакалаврських, курсових, контрольних робіт та рефератів. К.: ІПК ДСЗУ, 2008. 26 с.). Стандарти оформлення літератури відповідно до вимог (ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання»).

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ *для студентів денної форми навчання*

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання ІНДЗ прилюдним захистом (презентацією).

Мета: прищеплення та розвиток навичок і вмінь самостійної роботи над науковою літературою, аналітичного мислення, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення теоретичних знань з дисципліни та їх застосування на практиці.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських занять, самостійної підготовки і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Завдання для науково-дослідної роботи

Тема 4. Етичний кодекс практикуючого психолога.

Проаналізувати положення документу «Етичний кодекс психолога» в частині, що стосується норм етичної поведінки практикуючого психолога щодо захисту інтересів клієнтів. Дати розгорнуте тлумачення кожного із положень цієї групи норм з позиції власного розуміння даного аспекту професійної діяльності практикуючого психолога. Підкріпити свої роздуми прикладами із практики по кожній із позицій даної групи норм. – 10 год. – 10 балів.

Тема 6. Вимоги професійного етикету до поведінки практикуючого психолога.

Розробити заняття з елементами тренінгу:

- узагальнити і систематизувати знання учасників про норми та правила телефонного етикету;
- поглибити вміння і навички спілкування по телефону та в Інтернеті з дотриманням правил мовленнєвого етикету;
- розвивати прийоми та техніки мовленнєвої діяльності та комунікативні навички студентів;
- відпрацювання корпоративних стандартів телефонного спілкування;
- розробка та оформлення характеристики різних стилів ведення телефонної розмови. – 10 год. – 10 балів.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА для студентів заочної форми навчання

ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

7.1. Виконання контрольної роботи передбачає письмове розв'язання завдань за відповідним варіантом. Кожен варіант включає завдання з тематики, визначеної навчальною програмою з дисципліни, за якою пишеться контрольна робота. Контрольна робота виконується державною (українською) мовою.

7.2. Контрольна робота з дисципліни «Професійна етика психолога» складається з **двох теоретичних питань**, що потребують поглибленої відповіді.

7.3. Для студентів, які навчаються на заочному відділенні ІПК ДСЗУ, передбачена методика розподілу варіантів контрольних робіт, в основу якої покладено алфавітний принцип.

<i>Початкова літера прізвища студента</i>		<i>Номери питань</i>
А	П	1, 16
Б	Р	2, 17
В	С	3, 18
Г	Т	4, 19
Д	У	5, 20
Є	Ф	6, 21
Ж	Х	7, 22
З	Ц	8, 23
Й	Ч	9, 24
І	Ш	10, 25
К	Щ	11, 26
Л	Ю	12, 27
М	Я	13, 28
Н		14, 29
О		15, 30

7.4. Відповіді мають бути повними та обґрунтованими на всі теоретичні завдання, що передбачені конкретним варіантом контрольної роботи. Висновки необхідно робити з посиланням на конкретне літературне чи наукове джерело.

7.5. Запис умови завдань, передбачених варіантом, є обов'язковим. Контрольна робота повинна мати самостійний характер. Недопустимо запозичення тексту, фактичних даних із літературних джерел без посилання на них. Тому контрольні роботи, написані без врахування цих вимог, викладачем перевірятися не будуть.

7.6. Студент може спиратися у своїй роботі на відповідну навчальну і монографічну літературу з даної проблеми. При цьому, якщо він наводить цитату чи запозичує із літературного джерела якесь теоретичне положення (наприклад, визначення, висновки дослідження, думку автора літературного джерела з того чи іншого питання тощо), то обов'язково треба робити посилання на літературне джерело.

7.7. Обсяг контрольної роботи **не повинен перевищувати 15 сторінок комп'ютерного тексту**. Контрольна робота має бути оформлена належним чином (див. Патица Н.І. Стандарти на оформлення магістерських, дипломних, бакалаврських, курсових, контрольних робіт та рефератів. Київ: ІПК ДСЗУ, 2008. 26 с.).

7.8. Контрольна робота має бути виконана і направлена для перевірки протягом міжсесійного періоду, тобто навчального року, протягом якого здійснюється робота студента над засвоєнням навчального матеріалу як самостійно, так і під керівництвом викладача, але **не пізніше як за 30 днів до початку сесії** для студентів заочної форми навчання, передбаченої навчальним планом.

ПОРЯДОК ЗАРАХУВАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Контрольна робота оцінюється за чотирибальною національною шкалою та в балах за кредитно-трансфертною системою:

Оцінка ECTS	Оцінка у національній шкалі	Бали за ECTS
A (відмінно)	5 (відмінно)	47 - 50
B (дуже добре)	4 (добре)	44 - 46
C (добре)		40 - 43
D (задовільно)	3 (задовільно)	35 - 39
E (достатньо)		30 - 34
FX (незадовільно) з можливістю повторного складання	2 (незадовільно)	18 - 29
F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням		1-17

У разі отримання студентом незадовільної оцінки, останній повинен усунути виявлені недоліки і повторно захистити її в установленій викладачем строк.

Студент, який не виконав контрольної роботи або якщо його робота не зарахована за результатами її виконання, **не допускається до семестрового контролю з дисципліни.**

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Етичні аспекти досліджень у психології.
2. Роль моральної свідомості у формуванні особистості практикуючого психолога.
3. Характер морально-етичних проблем у психології.
4. Професійний обов'язок як ключова категорія деонтології психологічної діяльності.
5. Принципи встановлення професійних меж.
6. Міжнародні етичні стандарти професійної діяльності психолога.
7. Роль особистості практикуючого психолога при наданні психологічної допомоги, зокрема, при роботі з безробітними громадянами.
8. Феномен "вигорання" та засоби його попередження у професійній діяльності практикуючого психолога.
9. Вимоги до професійних і особистісно-моральних якостей практикуючого психолога.
10. Етичні аспекти діяльності центра зайнятості як соціальної служби.
11. Вимоги до поведінки практикуючого психолога з огляду на етикет.
12. Етичні дилеми і ціннісні протиріччя у практичній діяльності практикуючого психолога.
13. Етичне виховання – невід'ємна складова підготовки практикуючого психолога.
14. Вимоги професійної етики щодо відносин з колегами.
15. Відповідальність і професійний обов'язок фахівця перед професією і самим собою.
16. Значення таких категорій як совість і моральний обов'язок у професійній діяльності.
17. Вимоги до особистісних характеристик і моральних якостей практикуючого психолога.
18. Соціальні функції та ціннісний зміст етики професійної діяльності.
19. Мораль як регулятор поведінки людини. Мораль і моральність.
20. Етичний кодекс як збір моральних принципів і норм стосовно професійної діяльності.
21. Моральні засади професійної діяльності.
22. Етичні норми діяльності центру зайнятості (ЦЗ) як соціальної служби.
23. Шляхи і засоби формування морально-етичної культури практикуючих психологів, зокрема, працівників служби зайнятості.
24. Етика партнерських стосунків між фахівцями і соціальними службами в інтересах своїх клієнтів.
25. Роль моральних норм у професійній діяльності.
26. Честь і гідність. Професійна честь і професійна гідність.
27. Категорії професійної етики як світоглядні орієнтири ставлення людини до світу.
28. Етичні проблеми взаємовідносин між фахівцем і клієнтом, зокрема, у службі зайнятості.
29. Сутність оціночної, регулятивної і оптимізуючої функції етики професійної діяльності.
30. Принципи встановлення професійних меж у практичній діяльності психолога.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування; опорних сигналів; опорних конспектів);
- практичні методи (вправи; есе; практичні завдання; спостереження).

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- моделювання життєвих ситуацій;
- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії;
- лекції з помилками.

Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- рецензування відповідей.

Для активізації процесу навчання студентів в ході вивчення дисципліни застосовуються такі навчальні технології та засоби:

✓ *на лекціях* чітко та зрозуміло структурується матеріал; зосереджується увага студентів на проблемних питаннях; наводяться конкретні приклади практичного застосування отриманих знань; звертаються до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; заохочуються студенти до критичного сприймання нового матеріалу замість пасивного конспектування; використовуються наочні матеріали, схеми, таблиці, моделі, графіки; використовуються технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, слайди тощо;

✓ *на семінарських заняттях* обговорюються основні проблеми теми; проводяться дискусії, спрямовані на поглиблення, розширення, деталізацію і закріплення теоретичного матеріалу, які сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, формуванню самостійності суджень, умінню відстоювати власні думки, аргументувати їх на основі наукових фактів та сприяють оволодінню фундаментальними знаннями, допомагають розвивати логічне мислення, формувати переконання, оволодіти культурою толерантності.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль і оцінювання знань, вмінь та навичок студентів складається з двох етапів:

- поточного контролю роботи студентів;
- підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється в процесі вивчення дисципліни на практичних заняттях і проводиться у терміни, які визначаються календарним планом.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння теоретичного матеріалу, вироблення навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- систематичність, активність, своєчасність та результативність роботи над вивченням програмного матеріалу дисципліни, у т.ч. виконання домашніх завдань та розв'язання задач;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- виконання модульного завдання.

Поточний контроль знань, вмінь та навичок студентів передбачає застосування таких видів:

- тестові завдання;
- розрахункові завдання;
- обговорення проблеми, дискусія;
- аналіз конкретних ситуацій (поданих у вигляді усного, текстового або графічного матеріалу);
- ділові ігри (кейс-методи);
- презентації результатів роботи;
- інші.

Об'єктом **підсумкового контролю знань** студентів у формі **заліку** є виконання усних та письмових завдань.

На іспит виносяться вузлові питання, типові та комплексні задачі, завдання, що потребують творчого підходу та вміння синтезувати отримані знання.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

для денної форми навчання

Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий тест	Сума		
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					Модульна контрольна робота	ІНДЗ	25	100
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	10	20		
5	5	5	5	5	5	5	5	5				
20				25								
75												

для заочної форми навчання

Поточне тестування, самостійна та контрольна робота									Підсумковий тест	Сума		
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2							50	100
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9				
50												

Шкала оцінювання: національна та ECTS

90-100 балів – **відмінно** (A);

82-89 балів – **добре** (B);

75-81 балів – **добре** (C);

68-74 балів – **задовільно** (D);

61-67 балів – **задовільно** (E);

35-60 балів – **незадовільно** з можливістю повторного складання (FX);

1-34 балів – **незадовільно** з обов'язковим повторним курсом (F).

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

Методичне забезпечення викладання дисципліни «Професійна етика психолога» складають програма вибіркової навчальної дисципліни, робоча програма вибіркової навчальної дисципліни, пакет комплексних контрольних робіт, візуальна презентація курсу, набір інтерактивних вправ і завдань.

12. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Визначення сутності базових понять курсу (мораль, етика, професійна етика).
2. Місце навчальної дисципліни в системі загальної етики.
3. Предмет і задачі курсу.
4. Значення етики для практичної психології.
5. Міжнародні етичні стандарти професійної діяльності психолога.
6. Вітчизняні етичні стандарти професійної діяльності психолога.
7. Етичний кодекс психолога.
8. Вимоги до ціннісних орієнтацій практикуючого психолога.
9. Основні принципи етикету психолога.
10. Принцип врахування народних звичаїв і традицій різних регіонів України.
11. Вимоги до поведінки психолога з огляду на професійний етикет.
12. Визначення основних понять і категорій деонтології.
13. Сутнісні характеристики поняття "професійні межі".
14. Принципи встановлення професійних меж у практичній діяльності психолога.
15. Етичні норми діяльності центру зайнятості (ЦЗ) як соціальної служби.
16. Профілактика і попередження синдрому "вигорання" у фахівців на індивідуальному і міжперсональному рівнях.
17. Етичні принципи проведення досліджень у психології.
18. Етнонаціональні особливості етичних відносин у психології.
19. Вимоги професійної етики щодо відносин з колегами.
20. Моральні принципи співробітництва фахівця з колегами в інтересах клієнта.
21. Форми і методи запобігання проявам таких негативних явищ як бюрократизм, формалізм, черствість, байдужість у роботі з клієнтами.
22. Етичні принципи у психології.
23. Етичний кодекс як звід моральних принципів і норм стосовно професійної діяльності психолога.
24. Етикет як звіт правової поведінки психолога.
25. Профілактика і попередження синдрому "вигорання" у фахівців на рівні організацій.
26. Моральні засади професійної діяльності психолога.
27. Етикет практикуючого психолога щодо взаємодії із клієнтом соціальної служби.
28. Співвідношення понять "професійна етика" і "деонтологія".
29. Сутнісне наповнення поняття "професійна етика психолога".
30. Професійна етика психолога як навчальна дисципліна: структура та функції.

31. Співвідношення загальнолюдського, національного і регіонального у професійній етиці психолога.
32. Етикет ділового спілкування.
33. Співвідношення загальних і етичних принципів наукової діяльності.
34. Сутність оцінюючої, регулятивної і оптимізуючої функцій професійної етики психолога.
35. Застосування ієрархії етичних принципів у професійній діяльності психолога.
36. Суспільна доцільність як один із критеріїв моральності у професійній діяльності психолога.
37. Етичні норми стосунків практикуючого психолога з установами і організаціями.
38. Професійна етика психолога як навчальна дисципліна: основні цілі і завдання курсу.
39. Деонтологія в соціальних закладах.
40. Етичні проблеми взаємовідносин між практикуючим психологом і клієнтом.
41. Етика партнерських стосунків між практикуючими психологами.
42. Поняття про мораль.
43. Специфіка прояву добра і зла в діяльності соціальної служби.
44. Совість як категорія професійної етики психолога.
45. Професійна честь та гідність практикуючого психолога.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Абрамова Г.С. Практическая психология: Учебник для вузов. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Академический Проект, 2000. – 512с.
2. Берулава Г.А. Методологические основы деятельности практического психолога: Учеб. пособие. – М.: Высшая школа, 2003. – 64с.
3. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: Теория и практика: Учеб. пособие. – 4-е изд., испр. и доп. Рекомендовано МОН Украины. – К.: Освита Украины, 2007. – 332с.
4. Бралатан В.П., Гуцаленко Л.В., Здирко Н.Г. Професійна етика: Навч. посібник. Рекомендовано МОН України. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 252с.
5. Панок В., Титаренко Т., Чепелева Н. Основи практичної психології: Підручник. – 3-є вид., стереотип. Затверджено МОН України. – К.: Либідь, 2006. – 536с.
6. Приходько Ю.О. Практична психологія: Введення у професію: Навч. посібник. – 2-е вид. Рекомендовано МОН України. – К.: Каравела, 2010. – 232с.
7. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування: Навч. посібник. – 6-те вид., випр. і доп. Рекомендовано МОН України. – К.: Знання, 2007. – 230с.

Додаткова література

8. Бондарчук Л.В. Етичні засади соціальної роботи у контексті європейських стандартів // Матеріали IV Міжнародного симпозиуму з біоетики „Розвиток ідей біоетики у європейському контексті”. – К.: Сфера. – 2006. – С.24-25.
9. Етика - вчення про смисл життя: [навч.-метод. посібник] / В.І. Гур [та ін.]; Національний технічний ун-т України "Київський політехнічний ін-т". – К.: НТУУ "КПІ", 2008. – 80 с
10. Етика та естетика: навч. посіб. / Ортинський В.Л. [та ін.]; під заг. ред. М.П. Гетьманчука. – Л.: ЛДУВС, 2010. – 319 с.
11. Малахов В.А. Етика. Курс лекцій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.А. Малахов. – К.: Либідь, 2001. – 382 с.
12. Мовчан В.С. Етика: Навч. посіб. / В.С. Мовчан. – К.: Знання, 2007. – 484 с.
13. Рибалка В.В. Психологія честі та гідності особистості: культурологічні та аксіологічні аспекти: науково-методичний посібник / В.В. Рибалка – К.: ТОВ «Інформаційні системи», 2011. – 428 с.
14. Сафьянов В.И. Этика общения. – М., 1991.
15. Сенченко И. Этика и этикет деловых отношений // Основы менеджмента. – М., 1993.
16. Словарь по этике / Под ред. Кона И.С. – М., 1981.

17. Сморгж Л.О. Естетика: навчальний посібник / Л.О. Сморгж – К.: Кондор, 2009.–334 с.
18. Томас М. Герет та Річард Дж. Клоноскі. Етика Бізнесу. – К.: «Олімп», 2005. – 340с.
19. Тофтул М.Г. Етика: навч. посібник / М.Г. Тофтул. – К.: Академія, 2006. – 414 с.
20. Ярская-Смирнова Е.Р. Профессиональная этика социальной работы. – М., 2008. – 182 с.

Інформаційні ресурси

21. European year for people with disabilities // European Disability Forum. – Режим доступу: <http://www.edf-feph.org/en/events>.
22. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Загальне законодавство. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
23. Офіційний веб-сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я. – Режим доступу: <http://www.who.int/ru/index.html>
24. Офіційний веб-сайт Всеукраїнської мережі людей що живуть з ВІЛ/СНІД. – Режим доступу: <http://network.org.ua/>
25. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
26. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
27. Психические заболевания. Общие сведения. Благотворительный фонд «Душа человека». – Режим доступу: <http://www.ngo.org.ru/ngoss/get/id/12786.html>.
28. Психологические состояния людей, потерявших работу. – Режим доступу: <http://www.psyfactor.org>.
29. Стигма и дискриминация. – Режим доступу: <http://www.aids.ua/hivaids/popular/stigma.html>.

ЗМІСТ

1. Опис навчальної дисципліни	3
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	6
4. Структура навчальної дисципліни	9
5. Теми семінарських занять	11
6. Самостійна робота	14
7. Індивідуальні навчально-дослідні завдання	19
8. Методи навчання	23
9. Методи контролю	24
10. Розподіл балів, які отримують студенти	25
11. Методичне забезпечення	25
12. Орієнтовний перелік питань до підсумкового контролю знань	26
13. Рекомендована література	28

Навчально-методичне видання

Бондарчук Людмила Володимирівна

**Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни
«Професійна етика психолога»**

Відповідальний за випуск Л.М. Завиніченко
Комп'ютерний набір Л.В. Бондарчук

Підписано до друку 26.10.2017 р. Формат 60×84/16. Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний. Ум. друк. арк. 1,2.

Наклад 10 прим. Зам. № _____

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції.

Серія ДК №1805 від 25.05.2004.

Інститут підготовки кадрів
державної служби зайнятості України (ІПК ДСЗУ)
03038, Київ – 38, вул. Нововокзальна 17.
Тел./факс (044) 536-14-85